

בס"ד, כ"ג סיון תש"פ

15 יוני 2020

תיק 79137

פסק דין חלקי

בעניין שבין

הנתבעת

התובע

בית מדרש

מעביר שיעורים

א. רקע

הנתבעת היא עמותה המפעילה מוסדות חינוך. התובע נשכר על ידי העמותה כדי לעמוד בראש אחת התוכניות החינוכיות שלה. התובע התחיל לעבוד בתחילת שנה"ל תשס"ט ועבד אצל הנתבעת במשך 3 שנים. כמה חודשים אחרי תחילת העבודה נקלעה הנתבעת לקשיים כלכליים. התקיימו כמה ישיבות בהן השתתף מנהל הנתבעת, התובע, וראשי תוכניות נוספים, בהן הוסכם על הפחתת שכר ובכלל זה לתובע. כעת יש מספר מחלוקות בין הצדדים:

1. האם על הנתבעת לשלם לתובע את הפרשי השכר.

2. התובע טוען שלא קיבל דמי הבראה במשך 3 שנות עבודתו, והנתבעת מודה בחלק מהסכום.

3. כאשר התובע החל את עבודתו אצל הנתבעת כבר היתה לו קרן פנסיה פעילה בתנאים מיוחדים וסוכם שהנתבעת תפריש כספים לקרן הפנסיה. אולם, בגלל המשבר הכלכלי הנתבעת לא העבירה את התשלומים. קרן הפנסיה התריעה בפני התובע כי אם לא יועברו תשלומים הוא יאבד את הזכויות המיוחדות שלו. התובע פנה למנהל עם המכתבים, וזה אמר ש"יהיה בסדר", אולם בפועל לא העביר את התשלומים עד למועד שקבעה קרן הפנסיה, אלא רק מאוחר יותר. כתוצאה מכך הפסיד התובע את התנאים המיוחדים. כעת יש מחלוקת בין הצדדים האם על הנתבעת לפצות את התובע על הנזק עקב אובדן התנאים המיוחדים.

4. בסוף שנה"ל תש"ע נסע התובע לקנדה כדי לאסוף תרומות עבור הנתבעת. לטענתו, הובטח לו שמתוך התרומות שגייס, הוא יקבל 22,868 ₪. הנתבעת דוחה גם תביעה זו.

יש לציין שכתב התביעה המקורי כלל שלוש תביעות בלבד: דמי השתלמות (ששולמו בינתיים), פיצוי על אובדן תנאים ייחודיים בקרן הפנסיה, ותשלום עבור גיוס התרומות. אולם, הנתבעת הסכימה בכתב לבוררות גם על התביעות האמורות למעלה.

עמוד 1 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax 02-5379626 beitdin@eretzhemdah.org www.eretzhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

לגבי כל אחת מהמחלוקות נביא את טענות שני הצדדים ואת הכרעתנו.

ב. הפחתות השכר

1. טענות התובע

אמנם היתה ישיבה בראשות המנהל בה השתתף התובע ובה סוכם על הפחתת השכר, אולם, לא היתה הסכמה של התובע על הפחתה אלא הודעה של המנהל. לטענת התובע הוא המשיך לעבוד בתנאים החדשים מתוך אחריות ללומדים בתוכנית עליה היה מופקד, וכיוון שלא היתה לו אפשרות לחזור למקומות העבודה הקודמים שלו שכבר אוישו על ידי אחרים. ב"כ התובע האריך לדון בשאלה האם שתיקת אדם מהווה מחילה על זכויותיו.

2. טענות הנתבעת

לאור המשבר הכלכלי הבלתי צפוי אליו נקלעה הנתבעת ארבעה חודשים אחרי תחילת שנה"ל, התקיימה פגישה בהשתתפות הצוות הבכיר של הנתבעת שכלל את התובע. בפגישה נדונו אפשרויות שונות, ובכלל זה, האפשרות לסגור חלק מהתוכניות. בסופו של דבר סוכם להמשיך בכל התוכניות ולהקטין את המשכורות והמלגות.

לטענת המנהל בכל השנים שעברו התובע דרש לקבל תשלום עבור קרן השתלמות ואת התשלום על גיוס התרומות, ולא הזכיר את נושא הפחתות השכר. לטענתו, זה מלמד שהתובע מחל על מרכיב זה ותביעתו כעת נעשתה בחוסר תום לב.

3. דיון

התובע טען (פרו' עמ' 7) שההסכם ביניהם לא היה קצוב בזמן, וממילא, בתחום ההוראה ההסכם הוא לכל היותר למשך שנה אחת. לכן להבנתנו, גם אם הפחתה השכר נעשתה ללא הסכמה, הרי שהחלטת התובע להמשיך ולעבוד בשנה השניה היתה על דעת השכר המופחת. טענת התובע שעשה זאת למען הלומדים בתוכנית שלו ראויה להערכה רבה, ובכל זאת משמעותה היא הסכמה לתנאים המופחתים.

זאת ועוד, התובע אמר בדיון (עמ' 6): "לא הסכמתי, אלא השלמתי עם המציאות". לטענת המנהל הוא העלה את האפשרות לבטל תוכניות או לקצץ, והיתה הסכמה על קיצוץ. התובע הגיב לכך (סעיף 19 לתגובתו) וכתב שהוצג לתובע "אולטימטום" על פיו עליו לבחור בין קיצוץ לבין סגירת התוכניות. כלומר, יש הסכמה שאלה היו האפשרויות שעמדו על הפרק. כיוון שהדבר מוסכם וכיוון שנטען על ידי המנהל שהדבר אירע עקב מעילה שלא היה ניתן לצפות, קושי בלתי צפוי זה הוא בגדר אונס שאיפשר לנתבעת לבטל את ההסכם עם התובע ולפטר אותו באופן מידי (שו"ע חו"מ שלג, א – "ומה בידו לעשות").

עמוד 2 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax 02-5379626
www.erezhemdah.org www.erezhemdah.org
beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

ממילא לא מדובר על אולטימטום שהוצג לתובע אלא על הבהרה כי אלה האפשרויות העומדות על הפרק והמותרות על פי דין. ממילא, כאשר התובע החליט להמשיך לעבוד הוא קיבל על עצמו את התנאים המופחתים. יתירה מזו, הסיכום של התובע שהוא יקבל חלק מהתרומות שיגייס כחוזר עבור הפחתות השכר מחזק את הסברה שהוא קיבל בהסכמה את הפחתות השכר ומחל עליהן.

אשר על כן, התביעה לפיצוי בגין הפחתות השכר – נדחית.

ג. דמי הבראה

1. טענות התובע

התובע טוען כי לא קיבל דמי הבראה בשלוש השנים בהן עבד אצל הנתבעת. לטענתו מגיע לו סך 5,996 ₪.

2. טענות הנתבעת

הנתבעת השיבה שכיוון שלא מצאה ראייה לכך ששולמו דמי הבראה, ביצעה חישוב ומצאה כי לתובע מגיעים 4,033.25 ₪. במענה לשאלת בית הדין, הסביר המנהל כי אמנם בתחילה נכתב בטעות בתלושי השכר של התובע שהוא עבר בהיקף של 100% משרה, אולם בשנת 2011 הדבר תוקן ונכתב שהוא עבד בהיקף של 65%. היקף שעות העבודה של התובע היה בכל תקופת ההעסקה 2/3 ממשרה מלאה (120 שעות חודשיות).

3. תגובת התובע

התובע דחה את דברי הנתבעת שעבד בהיקף של 65% משרה. לדבריו, במשרת הוראה 120 שעות חודשיות הן משרה מלאה.

4. דיון

הנתבעת איננה חלק ממערכת החינוך, ולכן, איננו מקבלים את טענת התובע כי יש להשוות את שעות העבודה שלו לשעות העבודה במערכת החינוך. מעבר לזה, לא ברור האם השעות שנרשמו בתלושי השכר כוללות גם שעות של הכנת שיעורים וכדומה, שאינן רשומות בתלושי שכר של עובדי מערכת החינוך.

לאור המחלוקת בין הצדדים יש לחזור על העובדות: עד חודש 01/2009 היה כתוב בתלושי השכר של התובע שהוא עובד משרה מלאה בהיקף של 184 שעות. מחודש 02/2009 ועד סוף שנת 2010 היה כתוב שהתובע עובד במשרה מלאה, אולם, נכתב גם שעבד רק 120 שעות מתוך 184. מתחילת שנת 2011 נכתב שהתובע עובד בהיקף של 65% משרה, שהם 120 שעות.

לאור חוסר הבהירות, מכריע בית הדין בדרך פשרה שהתובע יקבל על השנה השלישית לפי 65% משרה, ועל שתי השנים הראשונות הוא יקבל בנוסף עוד שליש של הפרש בין 65% ל-100%, שהם 76% בקירוב.

עמוד 3 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 Jerusalem P.O.B 8178 Brurya St. **Main Office:**

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

לפי הנתונים של הנתבעת (שהתובע לא חלק עליהם), מגיע לתובע על השנה הראשונה 5 ימי הבראה, ועל שתי השנים הבאות עוד 12 ימי הבראה. שווי ימי הבראה לטענת הנתבעת היה 365 ₪ ליום. נחשב:

שנה	מספר ימים	אחוז משרה משוקלל	סה"כ לתשלום
תשס"ט	5	0.76	1387
תש"ע	6	0.76	1664.4
תשע"א	6	0.65	1423.5
סה"כ			4474.9

לפיכך, הנתבעת תשלם לתובע 4,735.8 ₪ עבור דמי הבראה.

ד. הפרשות לפנסיה

1. טענות התובע

התובע טען היתה לו קרן פנסיה עם הטבות ייחודיות כאשר התחיל לעבוד אצל הנתבעת. עד להתחלת העבודה אצל הנתבעת הוא שילם את ההפקדות בעצמו, וסוכם שמעת תחילת העבודה אצל הנתבעת היא תפקיד לקרן הפנסיה.

לאחר התחלת המשבר הכלכלי של הנתבעת התברר לתובע כי הנתבעת איננה מפקידה לקרן כנדרש, והוא קיבל מהקרן התראות על כך שאם הכספים לא יופקדו הוא יאבד את ההטבות הייחודיות שלו. התובע פנה למנהל עם מכתבי ההתראה והמנהל השיב "אל תדאג יהיה בסדר" (פרוי' 1, עמ' 6). אולם, הנתבעת לא שילמה עד למועד שקצבה קרן הפנסיה, והתובע איבד את ההטבות שלו בקרן. זאת, למרות שבהמשך הנתבעת שילמה את הפרשות לפנסיה, אבל הדבר נעשה באיחור.

התובע טען כי נגרם לו נזק משמעותי והציג חוות דעת אקטוארית של אקטואר על פיה הנזק שנגרם עומד על 35,179 ₪.

2. טענות הנתבעת

המנהל הודה בדיון (פרוי' 1, עמ' 5) שהתובע התריע בפניו על הפגיעה בזכויות בקרן הפנסיה והיה מודע למועד האחרון לתשלום. הוא לא הכחיש שאמר ש"יהיה בסדר", אולם טען כך (פרוי' 1, עמ' 6):

מנהל הנתבעת: לגבי הפנסיה, לא אמרתי שאני אשלם מיד. אני לא מומחה לענייני פנסיה. אמרתי שבסוף נשלם ובאמת שילמנו. אולי היו הפסדים גם

עמוד 4 מתוך 11

לעובדים אחרים אבל אף אחד לא תבע אותנו. ידעתי על ההתראות עם הדד ליין,
אמרתי שיהיה בסדר כלומר נכסה את החובות בעניין הפנסיה וכיסינו.

בנוסף ציינה הנתבעת כי בהתכתבות בין הצדדים, אשר נערכה מיד אחרי סיום עבודתו של התובע,
לא עלתה כלל שאלת הנזק לקרן הפנסיה. באותה העת, הנתבעת כתבה לתובע כי בסיום תשלום
החובות של הנתבעת שנדונו אז, תסיים הנתבעת את כל חובותיה לתובע.

3. דיון

ראשית יש להעיר שהיה על התובע לכמת תביעתו בצורה משוערת פחות או יותר ולא לנקוב בסכום
בו נקב, סכום שבסופו של דבר התברר שהוא גבוה לאין ערוך מאשר הוא דורש עבור סעיף תביעה
זה.

לגופו של עניין נפתח ונאמר שמסתבר שהמנהל שגה ועבר על איסור "לפני עור" (רמב"ם רוצח
ושמירת הנפש יב, יד) כאשר הטעה את התובע לחשוב ש"יהיה בסדר" למרות שלדבריו כעת לא
היה לו ידע מקצועי שתמך בהערכה זו. והדברים תמוהים ביותר – מה ראה המנהל להטעות את
התובע? מדוע לא אמר לו דברים כהווייתם: "לא נעמוד במועד התשלום שקבעה הקרן בגלל
המשבר, ואינני יכול להבטיח לך שהזכויות שלך לא ייפגעו, כדאי שתשלם בעצמך ונחזיר לך
בהמשך". הדברים תמוהים ומצערם.

לגבי חיוב ממון על הנזק שנגרם יש לעיין. לגבי מי שנתן עצה שגויה שגרמה לנזק נפסק (שו"ע חושן
משפט שו, ו):

**המראה דינר לשולחני, ואמר לו: יפה הוא, ונמצא רע, אם בשכר ראהו, חייב
לשלם אף על פי שהוא בקי ואינו צריך להתלמד. ואם בחנם ראהו, פטור, והוא
שיהיה בקי שאינו צריך להתלמד. ואם אינו בקי, חייב לשלם אף על פי שהוא
בחנם, והוא שיאמר לשולחני: עליך אני סומך, או שהיו הדברים מראים שהוא
סומך על ראייתו ולא יראה לאחרים. (ויש אומרים דאפילו סתמא נמי חייב.
ומכל מקום הסברא הראשונה נראה עיקר).**

כלומר, כאשר אדם שאינו מומחה נתן עצה בחינם והיה ברור שהנועץ יסמוך על עצתו, והעצה
גרמה לנזק – על היועץ לפצות את הנועץ על הנזק.

ברור שכאן העצה ניתנה בחינם וברור שהמנהל איננו מומחה. כמו כן, בית הדין קובע כי האמירה
"יהיה בסדר" פירושה שהמנהל קובע שלא ייגרם לתובע נזק מאי ההפקדה. בית הדין דוחה את
טענת המנהל שפירוש המילים הוא שהכסף יופקד בעתיד ללא התייחסות לנזק שעלול להיגרם,
כיוון שהנושא שעמד על הפרק הוא הנזק.

אם כך, השאלה היחידה היא האם "היו הדברים מראים שהוא סומך" (כלשון השולחן ערוך) על
עצתו של המנהל. אנו סבורים כי הדבר איננו חד משמעי, אולם, הדברים נוטים שאכן המנהל הבין

עמוד 5 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 Jerusalem P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org bitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

שהתובע פנה אליו ורק אליו. זאת, מלבד איסור "לפני עור" שצויין לעיל. על כן אנו מחייבים את הנתבעת ברוב הנזק שנגרם, כפי שיפורט לקמן.

לגבי העובדה שהתובע לא דרש פיצוי על הנזק לקרן הפנסיה בעבר – אילו אכן הנתבעת היתה משלמת לתובע בעת סיום עבודתו את כל התשלומים אזי היה מקום לדון האם בכך מחל התובע על כל חוב אחר. אולם, הנתבעת לא שילמה לתובע גם את החובות בהם הודתה, ולכן התובע זכאי לתבוע כל מה שירצה. שהרי גם אם הייתה מחילה, היא נעשתה כחלק מעסקת חבילה. כאשר הנתבעת לא עמדה בהתחייבות שבעסקה זו, נמצא שמחילת התובע היא מחילה בטעות, ובטלה.

לגבי שיעור התשלום – אנו סבורים שלאור האמור יש לחייב את הנתבעת בסך 80% מהנזק שנגרם לקרן הפנסיה.

על הנתבעת להודיע האם היא מעוניינת שבית הדין ימנה אקטואר שיגיש דו"ח נוסף. במקרה כזה הנתבעת תשלם על הדו"ח הנוסף, ואם יימצא שהוא דומה לדו"ח שהגיש התובע, אזי בית הדין ישקול כיצד לחלק את ההוצאות.

ה. תשלום בגין גיוס תרומות

1. טענות התובע

לטענת התובע הוא התבקש בעת כריתת חוזה העבודה (שלא נכתב) לסייע בגיוס תרומות אולם לא סוכם איתו משהו ספציפי. בעקבות המשבר הוא הפעיל קשרים משפחתיים מורכבים ולא-פשוטים, והצליח להגיע לרשימת תורמים בקנדה ונסע לשם בקיץ תש"ע. הסיכום היה שהוא יקבל 20% מהתרומות שיגייס כהחזר על הפחתות השכר שלו. ואכן במכתב של המנהל לתובע מתאריך ז' אב תשע"א הוא כתב: "למרות שיש לי מה לומר בענין דרישתך להשלמת ה-17% ממשכורתך אשים מחסום לפי. בזמנו עשית חשבון שהגיע לסך 22,868.4 ₪ גם סכום זה אשלים ב-20 תשלומים".

התובע טוען שאמנם בזמנו הוא הסכים שתשלום זה יהיה על חשבון הפחתות השכר, אולם כעת הוא דורש אותו בנפרד כפי שמקובל לשלם למגייסי תרומות.

2. טענות הנתבעת

מנהל הנתבעת טען שכאשר התובע התקבל לעבודה אצל הנתבעת סוכם שהוא ייסע לחו"ל בכל קיץ כדי לגייס תרומות, ויקבל \$1000 עבור אש"ל. המנהל לא מצא הסכם עבודה חתום עם התובע אולם מצא טיוטה מחודש אייר תשס"ח. בתוכן הטיוטה נדון בהמשך (בחלק הדין).

בקיץ הראשון התובע סירב לנסוע לחו"ל, אולם בקיץ השני הסכים. אמנם סוכם כי הוא יקבל חלק מהתרומות כשכר, אולם הסכמת הנתבעת נעשתה תחת לחץ.

עמוד 6 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax 02-5379626 www.erezhemdah.org bitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

בנוסף, במכתב מתאריך כ"ו אלול תשע"א כתב המנהל לתובע כי הוא מבקש הסבר כיצד התובע הגיע לסכום זה ואז ישלם אותו. הנתבעת דחתה גם את טענת התובע שמגיע לו תשלום עבור הנסיעה לחו"ל שלא במסגרת החזר הפחתות השכר.

לטענת הנתבעת היא שילמה \$1000 עבור אש"ל בעבר כפי שסוכם מראש.

3. דיון

בטיטת ההסכם עם התובע שהגישה הנתבעת לא מוזכרת התחייבות של התובע לנסוע כל שנה לחו"ל לגיוס תרומות. ההתייחסות היחידה היא התחייבות לשלם לתובע הוצאות אש"ל במקרה של טיסה לחו"ל. לכאורה, הדבר מלמד שסוכם מראש שהתובע יקבל אך ורק הוצאות אש"ל במקרה של טיסה.

גם אם נניח שהטיטה מחייבת את הצדדים עדיין הדעת נותנת שכשם שהנתבעת היתה רשאית לבטל חלק מההסכם עם התובע בגלל המשבר הכלכלי ולהפחית את שכרו, כך גם התובע היה רשאי לשנות מתנאי החוזה שהוסכמו מראש, ולדרוש תשלום נוסף עבור נסיעה לחו"ל. שהרי, הנסיבות השתנו וממילא השתנו גם הסיכומים בין הצדדים.

כיון שהצדדים הסכימו על תנאי הנסיעה הרי שסיכום זה תקף. ממילא טענת הנתבעת שהיא הסכימה לכך תחת לחץ – נדחית, ואנו מקבלים את טענת התובע שעל הנתבעת לשלם לו אחוזים מהתרומות שאסף.

(כאמור, לעיל דחינו את התביעה להשלמות שכר, וממילא אין צורך לדון בשאלה האם התובע זכאי לקבל גם השלמות שכר ובנוסף גם תשלום עבור הנסיעה לחו"ל).

לגבי דרישת הנתבעת לקבל פירוט של החישוב על פיו דרש התובע את הסכום הנ"ל, יש לציין את העובדות הבאות:

בתאריך ז' אב תשע"א כתב המנהל כי הוא מסכים לשלם סך 22,848 ₪ עבור גיוס התרומות ע"פ החישוב שערך התובע.

בתאריך כ"ו אלול תשע"א (25.09.11) שלח התובע למנהל דוא"ל (נספח ד' לסיכומי התובע) ובו כתב שהוא טעה בחישוב וכעת הוא מבקש 27,795 ₪ עבור גיוס התרומות.

באותו יום השיב המנהל כך:

במענה למכתבך בדוא"ל שהגיעני היום הנני להשיבך:

1) בענין השלמת המשכורת מכספי הנסיעה לקנדה – הסכום שננקב עד עתה היה עפ"י מכתבך, ללא שבדקתי אותו כלל. כעת אבקש פירוט על הסכום החדש.

עמוד 7 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 Jerusalem P.O.B 8178 Brurya St. **Main Office:**

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

רוצה לומר, המנהל ביקש חישוב רק על הסכום החדש שדרש התובע. אולם, בתביעה שלפנינו ביקש התובע את הסכום המקורי עליו לא היתה מחלוקת.

אשר על כן, על הנתבעת לשלם לתובע את הסכום שהובטח לו בסך 22,848 ₪.

ו. הלנת שכר והתיישנות

הנתבעת טענה להתיישנות והתובע דרש פיצוי על הלנת שכר.

הלנת שכר – בבית דין זה מקובל לפסוק על פי חוק המגן של העבודה.¹ אולם, במקרה זה אין צורך להאריך בדיון בטענת התובע כיוון שהפיצוי הקבוע בחוק על הלנת שכר הוא רק כאשר התביעה מוגשת בתוך שנה מסיום העבודה (סעיף 17(א)(א) לחוק הגנת השכר), ואילו כאן התביעה הוגשה שנים רבות לאחר סיום העבודה.

התיישנות – הנתבעת טענה כי השיהוי הגדול בהגשת התביעה מלמד על כך שאין אמת בטענות התובע, וכן שיש לקבל את ההתיישנות כמנהג או כחוק בעל תוקף הלכתי, כיוון שהיא נדרשת כדי שארגונים וחברות יוכלו לכלכל את תקציבם מבלי לחשוש לתביעות אחרי שנים ארוכות. אחד המקורות עליו הצביעה הנתבעת הוא דברי הרב בן שמעון, שככל שמדובר בחיוב על בסיס החוק חלה התיישנות (ראו עוד בעניין דבריו דיון בפס"ד ארץ חמדה גזית 76054, סעיף 3ד).

דיון: הנתבעת הסכימה לשלם את דמי ההבראה למרות ההתיישנות, שהם החיוב היחיד המבוסס על החוק. ולכן, למרות שבית הדין חייב את הנתבעת ב-700 ₪ מעבר למה שהסכימה, אין צורך לדון בדעת הרב בן שמעון, שהרי הנתבעת הסכימה לכך שבאופן עקרוני היא חייבת. הנושא שיש לדון עליו הוא טענת ההתיישנות הכללית ביחס לתביעה על הנזק שנגרם לקרן הפנסיה.

בשולחן ערוך (חו"מ צח, א-ב) נפסק:

סדר גביית החוב כך הוא: כשהמלוה מוציא שטר חוב מקויים, אומרים ללוה: שלם. אפילו שהה כמה שנים ולא תבעו, אין אומרים: מחל לו כיון ששהה כל כך שנים ולא תבעו, ואפילו שמענו שנתיאש...

צריך לעשות הדין דרישה וחקירה בשטרות ישנים שמוציאים אותם, למה לא תבעו עד עתה, אם יראה לו צד רמאות, כדי להוציא הדין לאמיתו.

רוצה לומר, אין התיישנות בהלכה, אולם, יש לחקור את התובע במקרה של שיהוי בתביעה על בסיס שטר. מן הראוי להסביר שהשוני בין ההלכה לבין החוק הוא חלק מהבדל עקרוני, על פיו ההלכה מייחסת משקל גדול יותר לצדק על פני ענייני נוהל (כפי שכבר כתב הרב עוזיאל, שו"ת משפטי עוזיאל ד, כח).

¹ ראו פסקי דין ארץ חמדה גזית 71070, 72034, 73122.

במקרה זה, החיוב של הנתבעת בנוק לקרן הפנסיה מבוסס על גרסת מנהל הנתבעת עצמו כד שאין כאן כל שאלה ראייתית, ולכן הצורך בחקירה נוספת אינו רלבנטי.

בספר פתחי חושן כתב על התיישנות כך (פתחי חושן הלואה פרק ב, הערה עב) :

ובזמננו קיים בכמה מדינות חוק התיישנות, והיינו שאם עבר זמן מסוים (זמנים שונים לכל סוג חוב) ולא תבעו שוב אינו יכול לתבוע, ומסתבר שמדין תורה אינו נפטר מכח החוק, וכמ"ש לעיל (הערה סג) בדין פשיטת רגל... ובהשמטות לאורחות המשפטים לכלל דינא דמלכותא הביא בשם רב פעלים שאף במקום שאין כח מדינא דמלכותא, כיון שנהגו כך, יש לזה תוקף עפ"י מנהג הסוחרים, וכל אחד סבור וקיבל עליו מנהג הסוחרים, עיין שם.

לדבריו אין התיישנות בהלכה, אולם, הוא הזכיר את דברי בעל אורחות המשפטים שיש מצבים בהם יש תוקף לחוק בהיותו מנהג.

נושא זה, של מנהג שמקורו בחוק, נדון באריכות על ידי הרב דניאל כ"ץ (נייר עמדה מס' 10 בנושא: מעמד מנהג שיצר החוק, אתר דין תורה), ומסקנתו היא (שם, עמ' 3) :

יש ללכת אחר מנהג מקובל ומסוים שיצר החוק אם בדרך כלל צדדים לעסקה מודעים לקיומו ולתוכנו ועל דעת כן גומרים דעתם.

כלומר, כאשר מדובר בעסקה שנעשתה על דעת חוק מסוים, יש לכך תוקף ככל תנאי שבממון. המלצה זו התקבלה כמדיניות בית דין זה (סיכום כנס הדיינים בנושא: מעמד מנהג שיצר החוק, אתר ארץ חמדה גזית).²

אולם, במקרה זה חייבנו את הנתבעת בנוק שנגרם לקרן הפנסיה של התובע, בגלל הסתמכות שנראה שהיא חלק מדיני הנזיקין (גרמי), ולא חלק מדיני החוזים. לפיכך, אין משמעות למנהג במקרה זה.

מעבר לכך, יש להעיר שכפי שציין הנתבע עצמו, חוק ההתיישנות הנוהג במדינת ישראל הנו התיישנות פרוצדורלית, כחלק מסדרי הדין של בתי המשפט, ולא התיישנות מהותית המבטלת עצם החוב. מטעם זה, חוק ההתיישנות עצמו הוריג את בתי הדין הדין הדתיים, כפי שנקבע בסעיף 1 לחוק ההתיישנות :

1. בחוק זה –

"בית משפט" – כל רשות שיפוטית או בורר, ולמעט בית דין דתי;

וכן בסעיף 2 לחוק הנ"ל נקבע כי **"אין בהתיישנות בלבד כדי לבטל את הזכות גופה"**.

²ראו בכתובת: <http://www.erezhemdah.org/Data/UploadedFiles/SitePages/3423-sFileRedir.pdf>

ראו שו"ת מראה הבזק ח"ז סי' קיא, שם נפסק שכל הדיונים באחרונים נסובים רק במקום בו נוהגת התיישנות מהותית. אולם במדינת ישראל בה ההתיישנות היא פרוצדורלית, אין לה תוקף מבחינה הלכתית. וראו עוד שם בהערה 4, שהביאו מדיוני הכנסת, שם הוסבר סעיף 1 הנ"ל:

בתביעה כספית יכול בית דין דתי לטפל רק בהסכמת שני הצדדים. הוא פועל לפי שטר בורות. בשטר בורות רשאים כיום עורכי הדין להכניס סעיף האומר שמוטר לבורר לקבל ראיות שלא לפי חוק הראיות ולפעול בכל מני דרכים שלא לפי הפרוצדורה של בתי המשפט. ענין ההתיישנות הוא ענין פרוצדוראלי לפי החוק ולא ענין מהותי. וכאשר שני בעלי הדין פונים לבית דין דתי מה הם אומרים? אנו מאפשרים לבית הדין הדתי להשתמש באותו החוק הפרוצדוראלי שהוא משתמש בו. ממילא הנוהג הוא כמו לגבי כל בורר, כאשר חותמים על שטר בורות. לגבי בית דין דתי יש חוק התיישנות אחר, והוא איננו פועל לפי חוק ההתיישנות הקיים.

שני הצדדים הסכימו איפוא שהוא יפעל לפי חוק ההתיישנות שלו, של בית הדין הדתי, ולפי הפרוצדורה שלו.

דהיינו, כיוון שבאותו זמן בית הדין הרבני הממלכתי דן במסגרת חוק הבוררות, הרי שפניה אליו כללה הסכמה מכללל של הצדדים לכך שהוא ידון שלא על פי חוק ההתיישנות. מסתבר שהוא הדין והוא הטעם לגבי בית דין פרטי – כאשר אדם פונה לבית דין של תורה הוא מודע לכך שבית הדין לא ידון על פי חוק ההתיישנות ומקבל זאת על עצמו. זאת אף שבאותו סעיף בחוק נקבע במפורש שהוא חל על בורר, כאשר הכוונה לבורר שאיננו מגדיר עצמו כבית דין דתי.

בנוסף, בסעיף 3 לחוק ההתיישנות נקבע כך:

3. אין נזקקים לטענת התיישנות אם לא טען הנתבע טענה זו בהזדמנות הראשונה לאחר הגשת התובענה.

במקרה זה הנתבע לא העלה את טענת ההתיישנות בדיון הראשון. הנתבע טען שהתביעה הוגשה בצורה מפורטת ומנומקת רק לאחר הדיון בבית הדין ולכן תגובתו בכתבי הטענות היא ה'הזדמנות הראשונה' בה נדרש להגיב ואכן כך עשה.

בית הדין דוחה טענה זאת. בכתב התביעה המקורי שהוגש לו על ידי התובע לפני הדיון הראשון כבר הוזכרו במפורש התביעות אותן קבל בית הדין, לנתבע הייתה הזדמנות במהלך הדיון שהתקיים בבית הדין לטעון טענת התיישנות, והיה עליו לעשות זאת גם אם לא פורטו התביעות במלואן. יתרה מזאת, במהלך הדיון השלים התובע וב"כ את עיקרי הדברים לגבי תביעותיו שהוגשו בכתב התביעה, וברור שכאשר ניתן לנתבע להגיב הרי שזמן התגובה בדיון מוגדר כ'הזדמנות הראשונה' שנקבעה בחוק, ומשלא עשה כך הרי שאין להזדקק לטענתו זאת.

עמוד 10 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax 02-5379626 beitdin@eretzhemdah.org www.eretzhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

כאמור, למעשה בית הדין פסק כנגד הנתבעת רק בסעיפי התביעה שהופיעו בכתב התביעה המקורי (תשלום בגין גיוס תרומות, ונזק לקרן הפנסיה).

לפיכך, לאחר שבית דין זה קבע כי הנתבעת חייבת לפצות את התובע על הנזק שנגרם לו, אין מקום לפטור אותה מחמת התיישנות התביעה.

לסיכום, תביעת התובע לפיצויי הלנת שכר, וטענת הנתבעת לפטור מכל התביעות בגלל התיישנות-נדחות.

ז. סיכום והחלטות

1. התובע זכאי לתשלום בסך 4474.9 ₪ עבור דמי הבראה.
2. התובע זכאי לתשלום בסך 22,848 ₪ עבור גיוס תרומות בחו"ל.
3. התובע זכאי לפיצוי בסך 80% מהנזק לקרן הפנסיה שלו. הנתבעת רשאית להודיע בתוך 7 ימים האם היא מעוניינת שבית הדין ימנה אקטואר שיגיש דו"ח נוסף. במקרה כזה הנתבעת תשלם על הדו"ח הנוסף, ואם יימצא שהוא דומה לדו"ח שהגיש התובע אזי יחליט בית הדין לגבי חלוקת התשלומים לאקטוארים.
4. הטענות בגין הלנת שכר והתיישנות – נדחו.
5. בפסק הדין הסופי יוכרעו הנושאים הבאים: הנזק לקרן הפנסיה, לוח התשלומים, והוצאות המשפט, ובכלל זה התשלומים לאקטוארים. בשלב זה אין אפשרות להגשת בקשת רשות ערעור, אפשרות כזו תהיה לאחר פסק הדין הסופי.

פסק הדין ניתן ביום כ"ג סיון תש"פ, 15 יוני 2020.

בזאת באנו על החתום

הרב משה טוביאנה

הרב עדו רכניץ, אב"ד

הרב מבורך טויטו

עמוד 11 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax
www.erezhemdah.org www.erezhemdah.org
beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois